

af Befæstningsfagets Historie og af, hvorledes det egentlig var gaaet til ved Dannevirke. Det have Mange af os gjort, og jeg ogsaa, men jeg vilde spille Thingets Lid, om jeg vilde gjengive et Foredrag, der vilde tage 1 eller 1½ Time. Jeg kan derfor ikke udsjærligt indbegaa det ærede Medlem, men maa nøies med et kort Tilsvaer til Forstaelse for det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds. Den Kommission, som jeg igaar omtalte, Kommissionen af 1855, for hvilken General de Meza var Præsæs, forlangte oprindeligt til Dannevirkes, Dybbøls og Fredericias Befæstning en Sum af ialt 14 Millioner Rigsdaler eller, da vi nu regne med Kroner, 28 Millioner Kr. Summen blev senere noget reduceret i Forslaget, saaledes at den kom til at beløbe sig til mellem 20 og 22 Millioner Kr., og med denne Forbring kom Forslaget ind i Rigsraadet i 1858. Nu siger det ærede Medlem, at Alt, hvad der blev forlangt fra sagkyndig Side, fik man, men det er netop fuldstændig galt (Lang: Jeg sagde ikke „sagkyndig Side“ jeg sagde „Regjeringen“) Nuvel, Alt, hvad der blev forlangt fra Regjeringens Side, fik den, men dette er ogsaa galt. Regjeringen forelagde i 1858 en samlet Forsvarsplan med dertil hørende Beregning, men af hele Planen udtog den Forslaget om Befæstningen af Kjøbenhavn fra Søsiden som det, hvormed den vilde begynde, for dernæst at fortsætte med Befæstningen af andre Punkter. Det var i 1858. Saa blev i 1861 Situationen saaledes, at man i Hast maatte forbedre sig paa en mulig Krig. Nu kunde der selvfølgelig ikke være Tale om at gennemføre permanente Befæstningsanlæg, som krævede Murarbejde m. m. Man var nødt til at ty til Feltbefæstninger, man havde ingen anden Udvei. Derfor bleve Anlagene ved Dannevirke, Dybbøl og Fredericia langt svagere end Kommissionen havde tænkt sig, saaledes at udtrykt i Tal var der oprindeligt forlangt af Kommissionen 28 Millioner Kr. til disse Befæstningsanlæg, og der blev fra Rigsdagens Side bevilget 2,800,000 Kr. Forskjellen i Befæstningernes Karakter fremgaar af Forskjellen imellem de nævnte Tal. Det var det, jeg sigtede til igaar, det, og ikke Andet. Naar jeg tillige tillod mig at læse op af Rigsraads-tidenden, hvorledes den sagkyndige Kommission havde tænkt sig Stillingen anvendt, og deraf drog den Slutning, at det stod for den som en Mulighed, at Stillingen blev forladt selv uden Sværdsflag, holdt jeg mig ikke til den Udtalelse, som det ærede Medlem nu alene tog Hensyn til, og som angik Forholdet lige overfor en overlegen Styrke, men jeg henleder Opmærksomheden paa, hvorledes Kommissionen ved at tale om, hvorledes Forsvaret kunde stille sig om Vinteren, udtryffeligt udtalte, at da Stillingerne „i væsentlig Grad have deres Styrke ved Fjorde, Vandløb og Oversvømmelser, vilde de tage denne, naar Vinteren bliver saa streng, at Vandene fryse til“. Men, det var jo

netop det, der skete, og det var derfor Kampen mod Clementerne, vi maatte bukke under for og som tvang os til at forlade Dannevirkestillingen. Man kunde sige: under saadanne Forhold burde Hæren ikke have besat Dannevirkestillingen; det er noget Andet, men en nærmere Gaaden ind paa denne Side af Sagen vilde sære for langt hen; den er iøvrigt tidligere omtalt af mig i Rigsdagen. Naar jeg igaar tillige tilsvæiede — og det var vel det, som nærmest gav Anledning til det ærede Medlems Udtalelser om Dannevirkestillingen og Befæstninger og de Sagkyndige ligesom ogsaa Udtalelserne fra det ærede Medlem for Sorø Amts 1ste Valgkreds — at vi nu i en vis Forstand selvølgelig med Hensyn til Befæstninger stode ligesaa forsvarelses som i 1858, saamende jeg dermed, at naar man alene søger sin Styrke i det levende Værn, saa er det en Feil, thi et Forsvar alene støttet alene paa Hær og Flaade, hvor god og dygtig end Hæren og Flaaden vil kæmpe, er i Virkeligheden en Illusion; det levende Værn maa have Støttepunkter gennem Befæstningsanlæg. Det har alle Liders Historie og alle Landes Erfaringer vist, og vi kunne ikke sætte os udenfor det, der er Regel andre Steder. Men Folkethinget har ved tidligere Leiligheder ogsaa selv erkjendt Nødvendigheden af at skabe Støttepunkter for Hær og Flaade. At vi ikke er blevene enige om, hvor de skulle anlægges, er desværre sandt. Det, mine Udtalelser igaar sigtede til, var kun at henlede Opmærksomheden paa Nødvendigheden af, at vi komme til Forstaelse herom, thi hvis det ikke sker, staa vi fare for det Samme, som skete inden sidste Krig; vi ville med Krigen for Døren være henviste til istedetfor at have ordentlige, stærke Befæstningsanlæg, hvis Besætning kræver ringere Styrke og have en større Modstandskraft, være nødt til at søge Styrke gennem Feltbefæstninger, og Resultatet vil blive det samme som sidst. Det er mod det og slet ikke mod Andet jeg har advaret. Det ærede Medlem for Sorø Amts 1ste Valgkreds udtalte, at jeg var for ung i 1864 til at have fulgt med paa rette Maade. Jeg skal i den Anledning give det ærede Medlem den rent personlige Oplysning, at jeg var gammel nok til at være med i 1848, og derfor i 1864 ikke saa aldeles ung. Jeg tror dernæst, at man søger sin Sagkundskab paa disse Omraader bedre udenfor Rigsdagen end i Rigsdagen, og skal det ærede Medlems Ord forstaaes paa den rette Maade, at man først bliver gammel nok dertil, naar man bliver Rigsdagsmand, maa jeg tilstaa, at jeg tror, at den sagkyndige Veiledning, jeg har fundet i Rigsdagen med Hensyn til Afgjørelsen af militære Spørgsmaal, kunde jeg meget godt undvære.

Lang: Det ærede Medlem, der nu satte sig, sagde, at det var slet ikke ham, der fremkaldte Spørgsmaalet om Officererne, men det var det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valg-